

Ястребова В.А.
студентка 5-го курсу
Гачайли Г.А.,
студентка 7-го курсу
Хом'як І.В.

к.б.н. доцент кафедри екології, природокористування та біології людини
Житомирського державного університету імені Івана Франка

СИНТАКСОНОМІЧНЕ ПОЛОЖЕННЯ УГРУПОВАНЬ З УЧАСТЮ *HERACLEUM SOSNOWSKYI* MANDEN.

До вирішення проблеми поширення небезпечних видів потрібно підходити системно. Оскільки, ці види стають частиною угруповання, то визначення їхнього синтаксономічного положення є важливим кроком дослідження. На початку наших досліджень було висунуто гіпотезу, що угруповання із участю *Heracleum sosnowskyi* належать до класу *Artemisietea vulgaris*. Однак, аналіз фітоценотичної таблиці вказує на його зв'язок із класом *Agropyreteea intermedio-repentis* – зокрема, із асоціацією *Convolvulo-Agropyretum repentis*. Ми виділяємо два її варіанти *Convolvulo-Agropyretum repentis* var. *Heracleum sosnowskyi* і *Convolvulo-Agropyretum repentis* var. *typicum*, що відноситься до порядку *Agropyretalia intermedio-repentis* Th.Müll et Görs 1969, союзу *Convolvulo-Agropyrion repentis* Görs 1966.

Синтаксономічна схема для цих угруповань має такий вигляд:

Agropyreteea intermedio-repentis T. Müller et Görs 1969

Agropyretalia intermedio-repentis Th.Müll et Görs 1969

Convolvulo arvensis-Agropyrion repentis Görs 1966

Convolvulo arvensis-Agropyretum repentis FELDÖLDY 1943

Convolvulo arvensis-Agropyretum repentis var. *Heracleum sosnowskyi*

Тут добре представлені діагностичні види асоціації *Convolvulo-Agropyretum repentis* в половині описів з абсолютним домінуванням. Також є представництво класів *Artemisietea vulgaris* (7 видів) та класів *Agropyreteea intermedio-repentis* (2 види), *Stellarietea mediae* (7 видів), *Plantegenetea* (4 види), *Galio-Urticetea* (2 види), *Molinio-Arrhenatheretea* (5 видів). Більш за все такі угруповання є наближеними до типологічного екотону між класами *Agropyreteea intermedio-repentis* і *Artemisietea vulgaris*.

Діагностичні види асоціації *Convolvulo arvensis-Agropyretum repentis* присутні в кожному описі. Так *Elytrigia repens* присутня в 100% описів з- проективним покриття за Браун Бланке від 2 (22% описів) до 5 (33%) балів. Інших діагностичних видів класу *Agropyreteea intermedio-repentis* в цих описах не відмічається. Зате тут присутні види типові для інших класів.

Клас *Artemisietea vulgaris* Lohmeyer et al. ex von Rochow 1951 представлений шістьма видами *Arctium tomentosum* Mill, *Arctium lappa* L., *Artemisia vulgaris* L., *Ambrosia artemisiifolia* L., *Chamomilla recutita* L., *Urtica dioica* L. *Artemisia vulgaris* і *Urtica dioica* зустрічаються в 22% описів. Для першого виду проективне покриття відповідає 1 балу а для другого коливається від «+» до 2 балів.

Клас *Stellarietea mediae* R. Tx. et al. ex von Rochow 1951 представлений п'ятьма видами: *Cirsium arvense* (L.) SCOP., *Chenopodium album* L., *Galinsoga parviflora* Cav., *Sonchus arvensis* L., *Stellaria media* (L.) Vill. Найчастіше зустрічається *Cirsium arvense* (22% описів) з проективним покриттям від «+» до 2 балів. Інші види зустрічаються в 11% описів з проективним покриттям від «+» до 1 бала.

В описах із участю *Heracleum sosnowskyi* зустрічається 4 види класу *Plantegenetea majoris* R.Tx et Prsg. in R.Tx. 1950. *Poa annua* L., *Plantago major* L., *Polygonum aviculare* L., *Trifolium repens* L. Найчастіше зустрічається *Poa annua* (44% за проективного покриття від «+» до 1 бала), *Plantago major* (22% за проективного покриття від «+» до 4 балів).

Часом зустрічаються діагностичні види *Galio-Urticetea* Passarge ex Kopecky 1969. Це *Humulus lupulus* L. (11% за проективного покриття «+»), *Impatiens parviflora* DC (11% за проективного покриття 2), *Rubus caesius* L (11% за проективного покриття «+»).

Heracleum sosnowskyi схильний до інвазії в лучні екосистеми на ранніх стадіях формування, тому тут присутня група із п'яти діагностичних видів класу *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937. *Agrostis capillaris* L. (67% за проективного покриття від «+» до 2 балів), *Campanula patula* L. (11 % за проективного покриття від «+»), *Poa pratense* L. (44% за проективного покриття від «+» до 2 балів), *Stenactis annua* (L.) Desf (22% за проективного покриття від «+» до 2 балів), *Achillea submillefolium* (56% за проективного покриття від «+» до 4 балів).

Із поєднання діагностичних видів різних класів можна зробити висновки, що для *Heracleum sosnowskyi* найбільше підходять порушені (діагностуються видами класу *Agropyreteea intermedio-repentis*), антропогенним тиском (діагностуються видами класу *Stellarietea mediae*) рудеральні (діагностуються видами класу *Artemisietea vulgaris*) частково нітрофіковані (діагностуються видами класу *Galio-Urticetea*) екотопи або їхні екотони із луками (діагностуються видами класу *Molinio-Arrhenatheretea*). Це дозволяє змінюючи рослинні угруповання вразливих до інвазій екосистем захищати їх від заселення *Heracleum sosnowskyi*, що знизить його поширення.